

7. Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 р. № 390 // Офіційний вісник України. – 2017. – № 48. – Ст. 1487.
8. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 вересня 2005р. № 2866-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 52. – Ст. 561.

Ключові слова: дискримінація, принцип недискримінації, інституалізація принципу недискримінації, антидискримінаційне законодавство.

Ключевые слова: дискриминация, принцип недискриминации, институализация принципа недискриминации, антидискриминационное законодательство.

Key words: discrimination, principle of non-discrimination, institutionalization of non-discrimination principle, anti-discrimination legislation.

ІВАНЧУК ВІРА ЄВСТАФІЙВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальнотеоретичної юриспруденції

ПРАВОВИЙ МОНІТОРИНГ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УКРАЇНІ

В Україні проголошується і діє принцип верховенства права, який є основоположною засадою у визначенні конституційного ладу держави. Його значення для правової держави визначальне, адже право – це прояв вищої справедливості і його панування в суспільстві перш за все вказує на пріоритетність прав і свобод людини. Верховенству права як одному з проявів справедливості та розумності приділяється велика увага на доктринальному рівні науковцями [4, с. 4].

Верховенство права передбачає, перш за все, наявність законів з правовим змістом (правових законів), а також зв'язаність державної влади з правовими законами, тобто правом. Зазначені фактори вимагають використання відповідних засобів забезпечення реалізації верховенства права, одним з яких є правовий моніторинг, тому виникає потреба у розробці пропозицій щодо визначення основних напрямків забезпечення верховенства права в Україні шляхом ефективного використання правового моніторингу. Вважаємо за необхідне зазначити, що в Україні принцип верховенства права закріплений у ч. 1 ст. 8 Конституції. Своєю чергою у Доповіді, схваленій Венеційською Комісією на 86-му пленарному засіданні (2011 р.) визначено (п. 41) шість основних елементів верховенства права, до яких віднесено: законність, в тому числі прозорий, підзвітний і демократичний порядок введення законів у дію; правову певність; заборону свавілля; доступ до правосуддя у незалежних і неупереджених судах, в тому числі судовий контроль за адміністративними актами; дотримання прав людини; недискримінація та рівність перед законом. Перелічені елементи лежать в основі

конституційних і законодавчих положень та судової практики як на національному, так і на міжнародному рівнях, тому підлягають правовому моніторингу.

Сучасна наука та практика спрямовані на активний пошук шляхів та засобів створення якісних нормативно-правових актів як основ правового регулювання суспільних відносин, що постійно еволюціонують й забезпечення верховенства права. Серед цих засобів хотілося б звернути увагу на порівняно новий та особливо не використовуваний у правотворчій діяльності етап нормотворення – проведення правового моніторингу. Правовий моніторинг пов'язують із різними стадіями правового регулювання, і його вивчення актуалізується з пошуком чинників, здатних сприяти вдосконаленню праворегулятивних властивостей основного джерела права сучасної України – нормативно-правового акта.

Почати дослідження варто із з'ясування понятійного навантаження терміна «правовий моніторинг». У Великому тлумачному словнику української мови термін «моніторинг» розтлумачено як безперервне стеження за яким-небудь процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату, а також прогнозування та запобігання критичним ситуаціям [2, с. 687]. У енциклопедичних джерелах трактування «правового моніторингу» не подається, натомість ідеться про «моніторинг», «моніторинг земель», «моніторинг злочинності», «моніторинг навколишнього природного середовища» [5, с. 764–765]. Спільним для цих розумінь моніторингу є те, що цей термін розглядається, незалежно від різновиду, як система спостережень за станом певних явищ. Отож, розуміння моніторингу та правового моніторингу за змістом майже тотожні.

Сьогодні терміном «правовий моніторинг» вже послуговуються в юридичній практиці України. Наприклад, у зразку «політичної пропозиції» (доповідна записка Кабінетові Міністрів України щодо реалізації державної політики), який додається до Регламенту Кабінету Міністрів України, ідеться про проведення моніторингу процесу реалізації рішень. Завдання правового моніторингу – активізувати систему постійного спостереження всього життєвого циклу нормативно-правового акта, включаючи етапи його підготовки, прийняття, застосування, внесення змін і доповнень, а також виконання, відстежування у процесі правозастосовної практики в діяльності органів влади [5].

Відповідно до соціальної значимості завдань моніторингу у забезпеченні верховенства права в Україні пропонується широка гама його цілей та функцій у механізмі правового регулювання. Метою правового моніторингу суспільних відносин є отримання інформації у результаті збору фактичного матеріалу, оцінювання, прогнозування, контролю у вигляді рекомендацій, спрямованих на забезпечення оптимального стану суспільних відносин [3, с. 28-29]. На думку Ю. Г. Арзамасова, метою моніторингу нормативно-правових актів є, з одного боку, підвищення ефективності правотворчої діяльності (тактична) та, з іншого, підвищення ефективності роботи всього механізму правового регулю-

вання (стратегічна). Моніторинг дозволяє більш детально планувати основні напрями правотворчої роботи, визначати ті сфери суспільних відносин, які повинні ввійти у сферу правового регулювання [1, с. 47].

В результаті правового моніторингу стає можливим відстежити сучасний стан законодавства, побачити дійсну картину його роботи, з'ясувати ті причини, по яких гальмується досягнення поставлених правових цілей, і на цій основі оцінити добротність правових норм і правового регулювання в цілому. Для суб'єктів нормотворення значення правового моніторингу полягає в тому, що він дозволяє:

1) побачити тенденції та прогностні потреби правового регулювання певних суспільних відносин;

2) оцінити склад та структуру нормативно-правового матеріалу з певного питання;

3) визначити ступінь повноти правового врегулювання відповідної сфери суспільного життя, виявити наявні тут прогалини і «білі плями»;

4) виявити в правовому регулюванні наявні колізії, неясності, неточності, дублювання та інші нормотворчі помилки і «вузькі місця»;

5) оцінити ефективність правових рішень у подібних проблемних ситуаціях;

6) посилити інтелектуальну складову нормотворчої діяльності за рахунок врахування думки правозастосовувачів, інститутів громадянського суспільства, громадян [6, с. 333].

Здійснення правового моніторингу у контексті забезпечення верховенства права можливо у напрямках, що відбивають складові верховенства права. Відповідно до підходів Венеціанської комісії такими складовими визначено: доступ до закону (положення закону повинні бути зрозумілими, ясними та передбачуваними); вирішення питань про юридичні права повинно, як правило, здійснюватися на підставі закону, а не за розсудом; рівність перед законом; влада повинна реалізовуватися відповідно до закону, справедливо та розумно; права людини повинні бути захищені; повинні бути наявні засоби для врегулювання спорів без невинуватених витрат та відстрочок; наявність справедливого суду; держава повинна дотримуватися своїх зобов'язань у рамках як міжнародного, так і національного права.

Список використаної літератури:

1. Арзамасов Ю.Г. Концепция мониторинга нормативных правовых актов. М. : Юрлитинформ, 2011. 208 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.: Перун, 2007. – 1736 с.
3. Горохов Д. Б. Правовой мониторинг: концепция и организация. *Журнал российского права*. 2007. № 5. С. 25-29.
4. Падалка Р. О. Верховенство права як основоположний принцип права: дис. ... канд. юрид. наук, спец. : 12.00.01 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2017. 195 с.
5. Юридична енциклопедія. Т. 3 / [редакційна колегія: Ю. С. Шемшученко та інші]. К.: Українська енциклопедія, 2001. С. 764–765.

6. Юридическая техника : [курс лекцій] / под ред. В. М. Баранова, В. А. Толстика. М. : ДГСК МВД России, 2012. 384 с.

Ключові слова: моніторинг, правовий моніторинг, верховенство права, нормативно-правовий акт, нормотворення.

Ключевые слова: мониторинг, правовой мониторинг, верховенство права, нормативно-правовой акт, нормотворчества.

Key words: monitoring, legal monitoring, rule of law, normative-legal act, standard setting.

АНТОШИНА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
кандидат юридичних наук

ІНФОРМАЦІЙНА ТА ДЕРЖАВНА ВЛАДА: ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ

Категорія «влада» досліджується філософами, політологами, соціологами, психологами та ін. Влада це вольове відношення між людьми, присутнє у всіх сферах життя суспільства. Це своєрідний інструмент управління, який використовується для досягнення поставлених цілей.

Влада, на думку політологів це здатність змушувати людей (або обставини) здійснювати те, що інакше вони б не зробили [1].

Категорія влади займає важливе місце в концепції М. Вебера, на думку якого, влада означає будь-яку можливість проводити всередині даних соціальних відносин власну волю, навіть всупереч опору, незалежно від того, на чому така можливість заснована. Влада це найрізноманітніші мотиви слухняності: від звичайної звички до раціональних міркувань [2].

Що стосується інформаційної влади, то більшість вчених під інформаційною владою, розуміють здатність власників інформації шляхом отримання, селекції, тлумачення, компонування та поширення інформації впливати на формування суспільної свідомості, спонукати суб'єктів політики і економіки до дій в заданому напрямку.

Інформаційна влада інституціоналізується через спеціалізовані структури для відкритої, публічної передачі будь-якої інформації будь-яким особам за допомогою спеціального технічного інструментарію. До них відносяться друкована, аудіовізуальна, електронна преса, кіно-, відео-, аудіо носії інформації, супутникові, кабельні, комп'ютерні мережі все, що може накопичувати і передавати важливу для суспільного життя інформацію [3]

Всеосяжна інформатизація суспільства, широке впровадження нових інформаційних технологій (телебачення, комп'ютерних мереж, аудіо- та відеосистем, інтернет-телебачення, соціальних мереж) актуа-